

Oponentský posudek diplomové práce

Magisterský program KŘS UK FHS v Praze

Název práce:	Nedostupnost sociálních služeb pro osoby s PAS
Jméno studenta:	Markéta Křečková
Posudek vypracovala:	Lada Furmaníková
Datum:	10. 8. 2018

Diplomová práce je věnována velmi aktuálnímu a odbornou veřejností diskutovanému tématu ne/dostupnosti podpůrných služeb pro lidi s diagnózou poruchy autistického spektra s přidruženým problémovým chováním. Cílem práce je „zejména předložit ucelený pohled na stávající prostředí dostupnosti sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu“ (s. 4). Tento cíl byl částečně naplněn. Celkově se podle mého názoru jedná o práci, která nese aktuální a atraktivní téma, při jehož zpracování však nebyla dotažena akademická a výzkumná stránka práce.

Teoretická část práce je rozdělena do dvou základních oddílů.

První z nich je věnován problematice poruch autistického spektra (projevy, diagnostika, počty osob atp.), popisu situace rodin a možností čerpání podpory v rámci systému. Dále jsou představeny vlivy na tvorbu evropských politik a mezinárodní dokumenty, které mají nebo by mohly mít vliv na situaci služeb pro osoby s PAS. Další kapitoly se věnují popisu praxe v České republice a „aktuálním studiím a zdrojům“ (s. 26 ad.). V této části autorka zmiňuje pouze zprávu Kanceláře veřejného ochránce práv a Nález Ústavního soudu (který v textu nijak neoznačuje a necituje tedy způsobem běžným v odborné literatuře).

Druhý oddíl je věnován sociálním službám pro osoby s PAS. Autorka zde představuje relevantní legislativní zdroje a aktéry (vč. systémových), které mají vliv na podporu osob s PAS, a to od mezinárodních smluv a legislativy, přes stát, kraje, obce, poskytovatele sociálních služeb, až po osoby s PAS a jejich rodiny. Tato kapitola podává přehledný souhrn rolí a kompetencí jednotlivých aktérů a považuji ji za nejpřínosnější část teoretické části, protože se jasným způsobem vztahuje k centrálnímu tématu práce.

Pro všechny tyto části je charakteristické využívání základních zdrojů bez jakéhokoli srovnávání, konfrontace nebo vzájemného doplňování. Text je převážně sekvencí navazujících citací různých autorů (obvykle je autor uveden v citaci na konci odstavce) a není z něj patrné autorství diplomantky a její diskuse nebo objasňování využití prezentovaných informací pro zvolené téma.

Orientace v teoretické části je ztížena tím, že názvy kapitol nevyovídají vždy jasně o jejich obsahu (např. kap. 1.5 Situace PAS ve světě je věnována dokumentům, kap. 2 Sociální služby pro osoby s PAS je věnována legislativě nejen v oblasti sociálních služeb a roli aktérů při podpoře osob s PAS a jejich rodin).

Vzhledem k tématu bych očekávala, že v teoretické části bude kapitola věnována podpoře a službám poskytovaným osobám s PAS a jejich rodinám v komunitním prostředí v zahraničí (např. ve Velké Británii nebo v severských zemích). Tomuto tématu se však autorka nevěnuje, přestože lze dohledat řadu relevantních zahraničních zdrojů zaměřených na systém péče o osoby s PAS a dostupnost služeb. Domnívám se, že právě takový přehled nebo inspirace by jí umožnila v závěrečných kapitolách práce kvalifikovanější diskusi a návrh doporučení.

Praktická část je věnována výzkumnému šetření, jehož cílem je „identifikace a popis relevantních jevů v nedostupnosti služeb pro osoby s PAS a přidruženým problémovým chováním“ (s. 50). K tomuto cíli si autorka klade výzkumné otázky „Jaké jsou příčiny nedostupnosti služeb pro osoby s PAS a přidruženým problémovým chováním?“ a „Jak vnímáte nedostupnost služeb pro osoby s PAS+P?“ (s. 50). Domnívám se, že pro některé respondenty mohla být druhá z otázek návodná a spíše bych ji formulovala „pozitivně“ (Jak vnímáte dostupnost služeb pro osoby s PAS+P?). Výzkumný soubor byl vhodně tvořen zástupci krajů, poskytovateli

sociálních služeb a doplňkově pak rodiči, kteří mají zkušenosti s odmítnutím a neúspěchem při hledání sociální služby pro své děti s PAS+P; s experty a zástupci Kanceláře veřejné ochránkyně práv. Popis výzkumného vzorku není podrobný, u doplňkových respondentů se nedozvíme bližší charakteristiky. Autorka uvádí, že využila metodu polostrukturovaných individuálních a skupinových rozhovorů, získaná data pak zpracovávala metodou otevřeného a axiálního kódování. Z prezentace výstupů se však zdá, že bylo provedeno pouze otevřené kódování a seskupení kódů do podkategorií a dále do kategorií (viz dál).

Výstupy šetření autorka prezentuje souhrnně ve schématu na s. 61 prostřednictvím základních kategorií a subkategorií. V uvedeném schématu není jasné, zda se některé z nich nepřekrývají, případně jak by spolu mohly souviset (např. „péče a služby – personální kapacity“ a „personál“). Tyto kategorie pak tvoří strukturu praktické části práce, ve které jsou prezentována zjištění. Zjištění jsou dokládána citacemi, kde často nejsou uváděny konkrétní zdroje/respondenti (autorka často uvádí „dle výpovědí respondentů“), a tak není možné ji zasadit do kontextu, který by čtenáři ujasňoval souvislosti a nesl podstatné informace (např. citace v kap. 4.3.1.1 Specifika péče, které vyznívají jinak, pokud je respondentem osoba z řad zástupců krajů, nebo pokud se jedná o poskytovatele služeb). V textu také překvapivě nejsou uváděny žádné konfrontace ve výpovědích, názorech nebo zkušenostech respondentů. Text působí, jako by se všichni respondenti, jejichž zájmy i kontext, v rámci kterého působí a uvažují, jsou velmi rozdílné, shodli v pohledu na příčiny nedostupnosti péče. Na některých místech se také prolíná identifikace faktorů s doporučeními, což snižuje přehlednost textu.

Zjištění jsou uzavřena diskusí, která je reflexí postupu výzkumného šetření a zamýšlením nad jeho výstupy. Obvykle bývá obsahem diskuse konfrontace výsledků výzkumného šetření s jinými výzkumy nebo odbornou literaturou, čímž se autor vrací a vztahuje výsledky šetření k informacím uvedeným v teoretické části. Zajímavé by například bylo, pokud by zde autorka diskutovala svá zjištění se situací v jiných zemích, a také pokud by se pak jimi mohla inspirovat při návrzích opatření, která tak v poslední kapitole zůstala na poměrně obecné úrovni.

Pokud se týká formálních náležitostí práce, pak v teoretické části nejsou vždy jasně uvedené zdroje informací a tvrzení (např. s. 6), někde citace chybí (např. kap. 2.2.1 Svět a mezinárodní ochrana). Citace v praktické části jsou jasně oddělené od textu autorky. V práci se objevují gramatické chyby jen výjimečně (např. s. 62). Autorka pro zpracování práce využila řadu relevantních legislativních zdrojů, ostatní zdroje jsou spíše obecnější (pouze dva zdroje jsou zahraniční).

Otázky k obhajobě:

Byly – a případně jaké - mezi respondenty rozdíly v tom, jak vnímali a popisovali faktory přispívající k nedostupnosti služeb pro osoby s PAS+P?

Doporučuji práci k obhajobě.

Navrhovaný stupeň klasifikace: 2

Vypracovala PhDr. Mgr. Lada Furmaníková, Ph.D. dne 10. 8. 2018